

עמותת ויקימדיה ישראל (ע"ר)

הכסף שלנו – הזכויות שלנו

הצעה לתיקון בחוק זכויות יוצרים "(תיקון – שימוש מותר

בתמונות שצילמו גופים ציבוריים)" – פ/2273/18

מבוא

עמותת ויקימדיה ישראל, כמו האגודות המקבילות לה ברחבי העולם, פועלת לקידום ההשכלה והיצירה, בין היתר, על-ידי שידול רשויות המדינה להסיר חסמים משפטיים ובירוקרטיים בלתי-נחוצים. דוגמה לחסם כזה היא המגבלות המוטלות באמצעות חוק זכות היוצרים על השימוש ביצירות שהפיקו מוסדות המדינה. יצירות אלה הופקו בכספי משלם המסים, והן בעצם שייכות לכלל הציבור. המדינה מנהלת את זכויות היוצרים על היצירות האלה כנאמן של הציבור, אולם המדיניות הנוכחית שלה אינה משרתת את ציבור האזרחים היטב.

את המדיניות הרצויה אפשר לסכם במימרה היהודית הידועה "כוח דהיתרא עדיף". התועלת שתבוא מהסרת המגבלות על השימוש ביצירות של המדינה גדולה לאין-ערוך מהנזק שעלול להיגרם (אם בכלל) למדינה או לכל אדם או מוסד אחר. לפיכך, יש אינטרס ציבורי מובהק בשינוי המדיניות, כך שהיצירות בבעלות המדינה יעמדו באופן חופשי לרשות הציבור שמימן אותן בכספו. מדיניות כזאת הולכת ומתגבשת במדינות רבות באירופה, ובארצות הברית היא נהוגה זה שנים רבות. אנחנו מציעים לחולל את השינוי באמצעות הכנסת תיקון לחוק זכות יוצרים התשס"ח-2007, אם כי אפשר לשקול גם דרכים אחרות. העמותה נפגשה עם חברי כנסת במטרה לשכנע אותם לשנות את החוק הקיים. בעקבות פגישות אלה נוסחה הצעת החוק לתיקון חוק זכויות יוצרים.

המדינה היא של כולנו ויצירה של המדינה היא יצירה של כל אחד ואחת מאיתנו.

עמותת ויקימדיה ישראל (ע"ר)

חוק זכות היוצרים

איפה בעצם הבעיה?

הבעיה היא גם במישור העקרוני וגם במישור המעשי. חוק זכות היוצרים בא להגן על זכותו של אדם או תאגיד ליהנות מפרי עמלו. אדם זכאי להפיק רווח מיצירה שבה הוא השקיע עבודה ומשאבים, והוא גם זכאי להחליט אילו שימושים הוא רוצה שייעשו בה. קיפוח הזכויות האלה אינו הוגן ואף עלול לדכא את המוטיבציה ליצור. אלא שיצירות שנעשו במסגרת עבודת מוסדות המדינה נעשו באמצעות כספי ציבור, כספי משלמי המסים, במטרה לשרת את הציבור. מדוע, אם כן, לא להעמיד אותן לרשות הציבור ולהניח לכל אחת ואחד להשתמש בהן בלי מגבלות?

בעיה אחרת היא עידוד היצירה באמצעות איזון נכון בין האסור למותר. אף אדם אינו יוצר בחלל ריק. כל יצירה מתבססת בדרך זו או אחרת על יצירות שקדמו לה. ההמנון הלאומי של מדינת ישראל מושר לפי מנגינה שחברה ברומניה, ונעמי שמר חיברה את הלחן ל"ירושלים של זהב" בהשראת ניגון שמקורו בארץ-הבסקים. התפתחות התרבות והיצירה מותנית ביכולת של האמן להשתמש ביצירות של קודמיו. חוק זכות היוצרים אמנם מבטיח ליוצרים כי יוכלו ליהנות מפרי עמלם, אבל גם מגביל מאוד את היכולת שלהם להתבסס על יצירות קודמות. בארצות-הברית נהוג מזה שנים רבות כי יצירות של המדינה אינן מוגבלות בזכויות יוצרים, כך שיש לא-מעט יצירות שמופקות על-ידי הממשל הפדרלי ועומדות לרשות הציבור כ"חומר גלם" ליצירות חדשות. בבריטניה ובגרמניה התפתחה המודעות לסוגיה בעשור האחרון, וגם שם החלו בהדרגה להסיר מגבלות מעל השימוש ביצירות בבעלות המדינה.

על שולחנה של הכנסת מונחת הצעה לתיקון החוק כך שיוסר חלק מהמגבלות על שימוש בתצלומים שהמדינה היא בעלת זכויות היוצרים בהם. דברי ההסבר להצעת החוק קובעים כדלקמן:

"מטרת הצעות החוק לקדם את חופש המידע. מדי יום מצולמים על ידי גורמים ציבוריים שונים עשרות תמונות. תמונות אלו נשמרות לרוב בארכיוני המדינה, ולציבור אין אפשרות לראות תמונות אלו ולעשות בהן שימוש. לתמונות כאמור יש ערך היסטורי רב. בנוסף, גופי הסברה שונים מטעם המדינה, גם הם, אינם מפרסמים תמונות שמצולמות במסגרת עבודתם. מנגנוני ההסברה במדינות אויבות למדינת ישראל

עמותת ויקימדיה ישראל (ע"ר)

משתמשים בכל תמונה המצולמת בשטחם לצורכיהם. חוסר האיזון האמור בין השימוש שעושות מדינות אויב בתמונות שצולמו בשטחן להיעדר שימוש דומה בתמונות שמצלמים גורמי הסברה ישראלים פוגע בתדמיתה של מדינת ישראל. מוצע להתיר את השימוש בתמונות שצולמו ונשמרו בארכיוני המדינה, לרבות העלאתן לרשת האינטרנט. המימון לצילום תמונות כאמור נעשה באמצעות כספי הציבור, ועל כן מן הראוי שיעמדו לרשותו. יובהר כי אין בהצעת החוק כדי לגרוע מהוראות הצנזורה הצבאית, שלא יאפשרו העלאת תמונות שיש בהן כדי לפגוע בביטחון המדינה."

מה המצב במדינות אחרות?

המצב בארה"ב

כך קובע חוק זכות היוצרים של ארצות-הברית (פרק 1, סעיף 105):

"הגנת זכות היוצרים לפי חוק זה אינה חלה על שום יצירה של ממשלת ארצות הברית, אולם אין מניעה כי ממשלת ארצות הברית תקבל זכויות יוצרים ותחזיק בהן אם הגיעו לידיה בדרך של העברה או ירושה."

משמעות החוק היא שיצירות שנוצרו במסגרת רשות רשמית של הממשל הפדרלי של ארצות הברית משתחררות לרשות הציבור מיד, ואין עליהן מגבלות של זכויות יוצרים. עם זאת, הרשויות המקומיות של המדינות השונות בארצות הברית יכולות לשמור לעצמן זכויות יוצרים ביצירות שלהן. יצירות שהממשל הפדרלי רכש את הזכויות עליהן, או קיבל אותן בדרך כלשהי, כפופות לחוקי זכויות היוצרים הרגילים. כשמדובר ביצירות פרטיות, החוק האמריקני קובע יותר מגבלות מאלה המוכרות בישראל, אבל כשמדובר ביצירות שהופקו על-ידי הממשל הפדרלי בכספי משלמי המסים, החוק האמריקני הוא הליברלי ביותר.

המצב בבריטניה

הממלכה המאוחדת הנהיגה חוק זכות יוצרים חדש בשנת 1988. החוק שינה במקצת את ההגדרה של יצירה בבעלות "הכתר", אולם באופן כללי, העיקרון שנקבע ב־1911 נותר

עמותת ויקימדיה ישראל (ע"ר)

על כנו: ל"כתר" יש זכויות יוצרים מלאות, אבל הממשלה מוותרת עליהן לגבי יצירות מסוימות באמצעות פרסום תקנות. ב־1998 החלה בחינה מחדש של התקנות האלה לאור הניסיון שהחל להצטבר בשיטות של עבודה שיתופית ברשת האינטרנט (קצת לפני שוויקיפדיה הביאה את השיטה הזאת לשיאים חסרי תקדים), ולאור ההתרעות כי חוקי זכויות היוצרים נעשים נוקשים מדי. הבחינה המחודשת נעשתה תוך שיתוף פעולה עם אגודת "קריאייטיב קומונס" הבריטית המקומית. מאז 1998 נוספו עוד ועוד קטגוריות לרשימת היצירות בבעלות "הכתר" שהשימוש בהן חופשי. במקביל פורסמו הודעות מפורטות לציבור שבהן הממשלה מעודדת את הציבור להשתמש ביצירות "החופשיות" ומבהירה מהן המגבלות על השימוש ביצירות "לא חופשיות".

זכויות יוצרים – בחזית יחסי הציבור של ישראל

מזל שיש צלמים אמריקנים שמצלמים את ראש־ממשלת ישראל...

בנימין נתניהו הוא ראש ממשלת ישראל, ראש הממשלה שלנו. לפיכך, עובדי לשכת העיתונות הממשלתית ומשרד החוץ מלווים אותו בכל פגישה ובכל ביקור שלו ברחבי העולם. הערך על בנימין נתניהו באנציקלופדיה "ויקיפדיה" בשפה העברית כולל 9 תמונות. התמונה הראשית של ראש ממשלת ישראל כפי שמוצגת בוויקיפדיה היא תמונת־פנים באיכות נמוכה, שנגזרה מתמונה גדולה יותר של נתניהו עם נשיא ארה"ב ברק אובמה (מדובר בקטע קטן של תמונה שהוגדל, ומכאן האיכות הנמוכה). עוד תמונה בערך היא תמונת בנימין נתניהו לצד ברק אובמה, שנלקחה מסרט וידיאו של הבית הלבן. תמונה נוספת היא של נתניהו עם מזכירת המדינה האמריקנית. המשותף לכל התמונות האלה – כולן תמונות שהופקו בחסות הממשל האמריקני. תמונה נוספת של ראש־ממשלת ישראל, לצד נשיא רוסיה לשעבר ולדימיר פוטין, נתרמה על־ידי הקרמלין.

ב־250 הגרסאות של ויקיפדיה בשפות השונות אין ולו תמונה אחת של ראש ממשלת ישראל המוצג בעת פעילות בישראל, אף על־פי שבארכיוני לע"מ יש אלפי תמונות כאלה.

הדבר נכון גם לגבי הרמטכ"ל, רא"ל גבי אשכנזי. לא פחות מ־17 ויקיפדיות בשפות שונות בחרו לכתוב ערך על רמטכ"ל צה"ל, ובכולן מופיע דיוקנו גזור מתוך תמונת ישיבה עם שר ההגנה האמריקני. זאת, על אף שבעת כניסתו לתפקיד הרמטכ"ל מצטלם לתמונה רשמית שנתלית בבסיסי צה"ל.

עמותת ויקימדיה ישראל (ע"ר)

כך המצב גם לגבי מרבית התמונות של ראשי-ממשלה בעבר: אהוד אולמרט, מנחם בגין, אהוד ברק, גולדה מאיר, יצחק רבין, יצחק שמיר ואריאל שרון, וכן לגבי נשיאי המדינה הקודמים: אפרים קציר, יצחק נבון, חיים הרצוג ועזר ויצמן. גם דיוקנות של שרים וחברי כנסת רבים מופיעים רק אם הם צולמו בידי צלמי הממשל הפדרלי בארה"ב.

התמונה הראשית המופיעה
בערך על הרמטכ"ל גבי אשכנזי

התמונה הראשית המופיעה
בערך על ראש הממשלה לשעבר
אהוד אולמרט

התמונה הראשית המופיעה
בערך על ראש הממשלה לשעבר
ושר הביטחון ברק

התמונה הראשית המופיעה
בערך על ראש הממשלה נתניהו

התמונה ממנה נחתכה תמונת
הרמטכ"ל

תמונת הפגישה המשולשת בין
אולמרט, קונדוליסה רייס ואבו
מאזן ממנה נחתכה תמונת הערך
של אולמרט

תמונת מפגש ברק עם שר
ההגנה רוברט גייסט ממנה
נחתכה תמונת ברק

תמונת הזוג נתניהו עם הזוג
אובמה ממנה נלקחה תמונת
הערך של ראש הממשלה

מבצע "עופרת יצוקה" – העולם משווע לתמונות מישראל

בשיאו של מבצע "עופרת יצוקה" פנתה השלוחה הגרמנית של ארגון ויקימדיה למקבילתה בישראל: "הוויקיפדיות ברחבי העולם מלאות בתמונות שמעלה הצד הפלסטינאי ותמונות מאל-ג'זירה המציגות את ישראל באור שלילי ביותר. אין ולו תמונה אחת המנסה ליצור ניטרליות ולהציג את הצד הישראלי. האם אין

עמותת ויקימדיה ישראל (ע"ר)

באפשרות הצבא הישראלי או משרד החוץ להעביר תמונות, כשם שהוא מעביר לכל כלי התקשורת בעולם, כדי שנוכל להציג תמונה אובייקטיבית?"

במשך חודשים התקיימו מגעים עם יחידת דובר צה"ל, בניסיון לקבל תמונות לשימוש בוויקיפדיה. עד היום בלא הצלחה.

התוצרת הישראלית – בחזות ההסברה הבינלאומית

מה משותף לכיפת הברזל, טיל ה"חץ", טיל "פיתון" וטיל "גבריא"ל? כולם פיתוחים ישראלים. התמונה החופשית היחידה של פרויקט ה"חץ" בפעולה היא תמונה שצולמה ב־Point Mugu על־ידי חיל הים האמריקני. התמונה החופשית היחידה של חץ ה"פיתון" הישראלי בפעולה צולמה על ידי חיל האוויר האמריקני על מטוס סיני.

התמודדות מול מכחישי שואה ומשמיצי ישראל

אתרים של מכחישי שואה מפיקים תוכן מסולף רב ומפיצים אותו לציבור ברישיון חופשי. כתוצאה מכך הרשת מוצפת בחומרים זמינים שעניינם הכחשת שואה, זוועות־כביכול שמחוללת "הציונות הגזענית" ומדינת ישראל וכדומה. ניסיון להתמודד מול חומרים אלה באמצעות תמונות ומסמכים נגדיים נתקל בקשיי הפצת מידע, בשל העובדה שחומרים שונים של מוסדות מדיניים וממלכתיים כגון משרד החוץ, יד ושם, דובר צה"ל ועוד מוגנים בזכויות יוצרים.

האם יש בכלל ביקוש?

האם בכלל יש ביקוש לשימוש בתמונות שבבעלות המדינה? האם כדאי ל"התאמץ" ולחוקק חוק שיאפשר לציבור ברחבי העולם להשתמש בהן? הטבלה הבאה מביאה מספר דוגמאות, על קצה המזלג, בעיקר לגבי תמונות שהפיק צבא ארצות־הברית. כמעט חצי־מיליון תמונות של הצבא האמריקני מתנוססות במאות הוויקיפדיות בשפות השונות. הן מאפשרות לוויקיפדיה להעביר את המידע בצורה חזותית ופתוחה לכול. ייתכן שיש פה אפילו שירות עקיף ליחסי־הציבור של צבא ארצות־הברית – אפילו

עמותת ויקימדיה ישראל (ע"ר)

בפיתוחים ישראלים, בסופו של דבר, ספק התמונה הוא צבא ארה"ב, והוא זה שמקבל את הקרדיט.

מספר הפעמים שבהן נעשה שימוש בתמונות	מספר התמונות שהועלו לוויקיפדיה	מוסד	מדינה
219,385	14,632	הצבא (כוחות יבשה)	ארצות הברית
56,728	11,519	חיל האוויר	
105,899	84,551	חיל הים	
17,963	2,065	הנחתים ("מארינס")	
171,032	20,102	ספריית הקונגרס	
69,385	82,623	הארכיון הפדרלי	גרמניה

אז למה המדינה לא משחררת את זכויות יוצרים?

האם מדובר בהפסד כספי?

לא בהכרח. המדינה הרי תמשיך למכור חוברות וספרים שבהם משולבים התצלומים. היא רק לא תטיל מגבלות על העתקת התצלומים והשימוש בהם. עדיין יהיו אנשים רבים שירצו לקנות את הספרים והחברות שהמדינה מדפיסה. אלה שיעדיפו להדפיס את התצלומים בכוחות עצמם, כנראה עושים זאת כבר היום, אם משום אי-ידיעת החוק או משום שאין ידם משגת לשלם. המדינה כמעט תמיד מעלימה עין במקרים כאלה. לפיכך, מדוע לא להתיר את השימושים האלה? בנוסף, התועלת החברית והכלכלית שתושג באמצעות הסרת המגבלות תעלה על ההפסד. רווח, גם רווח כלכלי, לא מתבטא תמיד בכסף מזומן.

האם ויתור המדינה על זכויות היוצרים יאפשר שימוש בחומר לתעמולה נגד ישראל?

על דגל ישראל אין זכויות יוצרים, העיצוב שלו נמצא ברשות הציבור. האם פירוש הדבר שמותר להשתמש בדגל בכל דרך? לא. חוק הדגל, הסמל וההמנון קובע מגבלות שנועדו לשמור על כבוד הדגל, כיוון שהוא מייצג את המדינה ואת אזרחיה. בנוסף, יש מגבלות על השימוש בכל סמל שהוכרז "סמל מוגן" בידי המדינה, למשל סמלי העיריות וסמלים של מוסדות שונים. יש סמלילים (לוגואים) של חברות מסחריות שהשימוש בהם

עמותת ויקימדיה ישראל (ע"ר)

מוגבל כיוון שהם רשומים כסמלי מסחר. גם יצירה שאינה כפופה לשום מגבלות מיוחדות, עדיין יש להשתמש בה בהתאם לחוקים ולדינים של מדינת ישראל. למשל, אסור להשתמש ביצירה לצורך תעמולה גזענית, במסגרת הונאה, כדי לפגוע בבן-אדם באופן שנחשב "לשון הרע" וכיוצא באלה שימושים. כל המגבלות האלה אינן חלק מזכויות היוצרים והטיפול בעברות אלה מקומו במסגרת המשפט הפלילי ולא במסגרת דיני זכויות יוצרים. בדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת על חוק זכות היוצרים השמיעו עו"ד טוני גרינמן ועו"ד ערן ברק דברים ברוח זו. עו"ד ברק אמר: "אם יש אינטרס למנוע סילוף, והוא מוצדק, או למנוע פרסום, זה צריך להיות בחקיקה ספציפית".

שינויים נדרשים בחוק

מה היינו רוצים שיהיה

בעינינו, הדגם האידאלי הוא זה שאימצה ארצות הברית. ההשקפה בארצות הברית היא שמה שנוצר למען הציבור ובכספו זמין לשימוש הציבור בלא כל הגבלה. הגישה האמריקנית מתקבלת בהדרגה גם באירופה. בבריטניה, שממנה ירשה ישראל את הכללים והנהגים הקשורים בזכויות יוצרים, נעשית מאז 1998 רפורמה מקיפה בתקנות המסדירות שימוש חופשי ביצירות של "הכתר". הרפורמה נעשית באמצעות חקיקה משנית – החוק הבריטי לא השתנה, אבל הממשלה מפרסמת תקנות המסירות בהדרגה מגבלות מעל השימוש ביצירות של המדינה. סקירה מפורטת יותר מופיעה בהמשך.

בדבריו בפני ועדת הכלכלה של הכנסת הזכיר עו"ד טוני גרינמן את חופש המידע וחופש הביטוי כעקרונות שצריכים לאזן את זכויות היוצרים של המדינה. אבל בעצם, הסרת המגבלות על השימוש ביצירות של המדינה היא אינטרס מובהק של מוסדות המדינה עצמם. הארכיונים של המדינה סובלים מחוסר תקציב כרוני. תמונות ומסמכים שהם פיסות ההיסטוריה נעלמים בעיקר בגלל קושי לקטלג אותן במהירות וביעילות, בשל משאבי האחסון המוגבלים ומסיבות דומות אחרות. כשהיצירות האלה עומדות לרשות הציבור בלי מגבלות, נוצרת אפשרות למתנדבים ולגופים פרטיים לקחת את היצירות האלה, לקטלג אותן, לערוך תחקירים עליהן, לשלב אותן ביצירות אחרות ולהעמיד אותן לרשות הציבור באמצעות אתרי אינטרנט פרטיים. המדינה לא ניזוקה מכך, והציבור הרחב יוצא נשכר, בפרט מוסדות חינוך ואנשים הצמאים להשכלה. בקהילת העסקים התופעה הזאת מוכרת בתור "crowdsourcing" ("מיקור המונים", על משקל "מיקור חוץ"). השיטה הזאת מתאימה גם למוסדות המדינה אפילו יותר מאשר לעסקים פרטיים.

עמותת ויקימדיה ישראל (ע"ר)

אתרי האינטרנט "ויקישיתוף" (Wikimedia Commons) ו"פליקר קומונז" (Flickr Commons) הם דוגמאות לארכיונים מהסוג הנזכר לעיל. הארכיון הפדרלי של גרמניה שחרר מאות אלפי תצלומים ברישיון חופשי. אלפי מתנדבים החלו להעלות את התמונות ל"ויקישיתוף", ותוך כדי כך תיקנו את הקטלוג שלהם, שיפרו את דברי ההסבר, שילבו אותם במאמרים רלוונטיים, ובסופו של חשבון חסכו לארכיון עבודה וכסף רב ושירתו את הציבור הגרמני, ובעצם גם את הציבור הישראלי ואת שוחרי ההשכלה והתרבות בעולם כולו. הארכיון הלאומי הבריטי פתח במרץ השנה אגף באתר "פליקר קומונז" שאליו הוא מעלה תמונות שאינן מוגבלות בזכויות יוצרים. גם הארכיון הפדרלי של ארצות הברית מעלה אוצרות השמורים אצלו ל"פליקר קומונז".

הצעת החוק המונחת על שולחן הכנסת

הצעת החוק המונחת כעת על שולחן הכנסת צנועה הרבה יותר מהתיקון שוויקימדיה ישראל שואפת אליו (ראו את ההצעה שלנו בהמשך), אולם היא צעד חשוב בכיוון הנכון. זוהי לשון הצעת החוק:

הצעת חוק זכות יוצרים (תיקון) – שימוש מותר בתמונות שצילמו גופים ציבוריים, התש"ע 2010)

הוספת סעיף 31א

1. בחוק זכות יוצרים, התשס"ח–2007, אחרי סעיף 31 יבוא:

"שימוש מותר בתמונות שצולמו גופים ציבוריים

31א. (א) בלי לגרוע מהוראות פרק זה, שימוש בתמונה שצילם גוף

ציבורי, לרבות פרסומה באינטרנט, מותר, בכפוף להוראות אלה:

השימוש יהיה ללא תמורה;

לא ייעשה בתמונה שימוש מסחרי;

לא ייעשה בתמונה שינוי, לרבות עריכה.

(ב) בסעיף זה, "גוף ציבורי" – כל אחד מאלה:

משרדי הממשלה;

צבא הגנה לישראל;

משטרת ישראל.

עמותת ויקימדיה ישראל (ע"ר)

היתרונות בהצעת החוק

שינוי מדיניות מוטב שייעשה לא בתפנית חדה, אלא בהדרגה, כדי לאפשר את בחינת השלכותיו צעד אחר צעד. מבחינה זו הרעיון להתחיל בהסרת המגבלות על תצלומים הוא רעיון טוב. למה דווקא תצלומים? לתצלומים יש ערך תיעודי מעבר לערכם האמנותי. צלמים מטעם המדינה מתעדים אירועים בעלי אופי היסטורי ולפיכך ערך צילומיהם לחינוך ולהשכלה גדול במיוחד. בטקסט כתוב אפשר לעשות פעולות רבות שאין בהן משום הפרת זכויות יוצרים: אפשר לצטט משפטים ספורים מתוכו, אפשר לתמצת אותו, לנסח אותו מחדש וכיוצא באלה פעולות שאינן אפשריות כשמדובר בצילומים.

בעיות שמצאנו בהצעת החוק המונחת על שולחן הכנסת

א. הגדרות: החוק הקיים כבר מגדיר מהי "יצירת צילום" (סעיף 1) ומהי "יצירה בבעלות המדינה" (סעיף 36). לפיכך, מוטב שהתיקון יתייחס ל"יצירות צילום בבעלות המדינה" על-פי ההגדרות הקיימות. בפרט, אין צורך להגדיר מהו מוסד של המדינה ואין צורך ליצור הבחנה בין תצלומים בבעלות המדינה לפי המוסד הממלכתי שממנו הן מגיעות.

ב. אין סיבה למנוע עריכה של התמונות. תצלום מוצג בדרך-כלל בשלמותו, אולם לעתים מתעורר צורך, או רצון לגיטימי, להציג גרסה ערוכה של התצלום. לדוגמה, לפעמים מוטב להציג תצלום צבעוני בשחור-לבן, או לצבוע תצלום שחור-לבן. לפעמים יש צורך לבודד דמות אחת מתוך צילום של כמה דמויות. לפעמים אפשר לשחזר תצלומים שנפגמו, אולם השחזור כרוך בהערכה ובפרשנות לגבי תוכן התצלום במצבו המקורי. לשחזור כזה ערך חינוכי רב, וכל עוד החוקר-האמן מודיע בהגינות שהתוכן המשוחזר הוא השערה, אין סיבה למנוע את היזמה הזאת. דוגמאות נוספות לעריכת תצלומים באופן מקובל ולגיטימי: יצירת קולאז' מכמה תצלומים, שילוב תצלום ביצירה אמנותית אחרת תוך התאמתו ל"סביבה". דוגמה מפורסמת לעריכה כזאת היא הצגת בנימין זאב הרצל משקיף על מגדל דוד בירושלים (שהופיע על בול של קק"ל בשנת 1946), תוך שילוב תצלום של הרצל ממלון "שלושת המלכים" בבזל עם תמונה של מגדל דוד.

ג. שימוש מסחרי – למה לא בעצם? אין סיבה למנוע שימוש מסחרי בתמונות של המדינה. חברות מסחריות גדולות ממילא יכולות להרשות לעצמן לרכוש תצלומים ולהגיע להסדרים בנוגע לזכויות יוצרים. החוק הזה נועד להקל בעיקר

עמותת ויקימדיה ישראל (ע"ר)

על אנשים פרטיים ועל עסקים קטנים. יכול אדם להדפיס ספר עם תצלומים בבעלות המדינה ולהציע אותו למכירה. ייתכן שיהיו אנשים שיתרשמו מהאופן שבו התמונות מוצגות בספר, ויסקימו לקנות אותו אף על-פי שהתצלומים זמינים חינם במקומות אחרים.

אנו מציעים את התיקון הבא להצעת החוק:

הצעת חוק זכות יוצרים (תיקון) – שימוש מותר בתמונות שצילמו גופים ציבוריים, התש"ע 2010)

הוספת סעיף 6א

1. בחוק זכות יוצרים, התשס"ז 2007 אחרי סעיף 6 יבוא:

"צילום שהמדינה היא הבעלים הראשון של זכות היוצרים בו מותר לשימוש בלא תמורה כל עוד אין בשימוש זה כדי:

1. לשלול את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

2. הסתה לגזענות.

3. תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל.

4. פגיעה בביטחון המדינה או ביחסי החוץ שלה."